

deel van de notie ‘publieke ruimte’ is dat dit concept enkel lijkt begrepen te kunnen worden vanuit zijn oppositie met ‘private ruimte’, terwijl de ruimtes die Wim Cuyvers onderzoekt (en maakt) altijd in mindere of meerdere mate sporen dragen van de contaminatie tussen beide. De dakloze bijvoorbeeld, eigent zich de ruimte waar hij slaapt (tijdelijk) toe: enerzijds was de ruimte publiek net vóór hij er een geschikte slaapplek in zag, anderzijds is het precies omwille van zijn lezing en zijn act van (tijdelijke) toe-eigening dat we de plek publiek kunnen/konden noemen. Het is precies die contaminatie – het aantasten van de scheiding tussen privé en publiek – waar machthebbers, (of) diegene die zich verantwoordelijk achten voor de publieke orde, het zo moeilijk mee hebben. ‘Misschien is het begrip “gemeenplaats” een betere term voor de ruimtes die ik (onder)zoek: de term “gemeen” verwijst zowel naar het gemeenschappelijke en universele karakter van deze ruimtes als naar het grauwe en donkere aspect ervan’, aldus Wim Cuyvers.

Het interessante aan deze plekken is dat ruimte en gedrag hier op een systematische manier samenvallen. De plaats die je opzoekt om te plassen, stinkt al naar urine. Er liggen gebruikte condooms, pornoblaadjes en peuken op de grond. De gawddieven hebben er de lege handtassen achtergelaten en er is graffiti op de muur gespoten. Voor dit soort transgressies, die niet kunnen plaatsvinden onder het toezien van ouders, leerkrachten, burens, echtgenoot, politie... zoeken we dode, stomme, blinde architectuur. Reeds van jongs af verstaan we die architectuur. Niemand hoeft het ons te leren. Men hoeft het eigenlijk alleen maar te verbieden: ‘het jongentje dat een vuurtje wil stoken’, het meisje dat de roede van de buurjongen wil betasten, de eerste schichtige zoen, de eerste sigaret, de joint, de zwaardere drugs, de oude bierdrinkende mannetjes, het vindt allemaal (een gelijkaardige) plaats in de publieke ruimte. Het moge onverwacht lijken maar in de overtreding handelt iedereen bijzonder uniform. We verbergen ons op eenzelfde manier, we schamen ons op een zelfde manier.’

Wim Cuyvers beschrijft dan ook het ongemakkelijk gevoel dat hem overvalt bij het ontdekken van twee homoseksuele mannen op een parking langs de autosnelweg: ‘Disgust, oh no, not because their activities would be so disgusting, but because of the recognition that my selfsame moment of transgression is methodologically identical to theirs, that I impose the same rules on myself, or rather, allow them to be imposed, and with that the last illusion of authenticity, the last illusion of uniqueness is erased. These places are just an exponential form of nostalgia, know them, but know they will offer me no consolation, precisely because of knowing them, or recognizing their systematics and commonplaceness; they remind me that even in our most seemingly individual obsessions we respond to uniform patterns.’ Dit inzicht in ruimte, dit zo systematisch en uniform gebruik van ruimte, blijkt niet leeftijdsgebonden of cultuurgebon-

den te zijn, ook niet gebonden aan een specifiek verlangen – waaruit Wim Cuyvers afleidt dat ruimte misschien wel een soort universele taal zou kunnen zijn, dat er toch een soort communicatie mogelijk is: via ruimte. Voor onze meest existentiële momenten zoeken we op een identieke manier dezelfde ruimtes op. De angst om betrappt of verjaagd te worden, maakt dat we ruimte op dezelfde manier lezen, we zoeken dezelfde rugdekking. Publieke ruimte is bijgevolg geen ‘vrijplaats’ waar alle regels en normen vernietigd of overboord gegooid worden. Integendeel: in onze transgressies accepteren en bevestigen we net de verboden die we reeds lang verinnerlijkt hebben. Anders hadden we de rugdekking, de tijdelijke bescherming, de nis, niet nodig om ons te laten gaan.

<Gestandaardiseerde wandelingen>

Wim Cuyvers probeert steden te lezen en te begrijpen door inventarisaties te maken van publieke ruimte. Deze onderzoeksmethode vereist weinig voorafgaand historisch of sociaal-politiek onderzoek. Integendeel, Wim Cuyvers verkiest om zo onbevangen mogelijk de stad te benaderen. Vaak is het zelfs nodig om je bewust niet te laten leiden door het stratenpatroon, en in de plaats daarvan de spoorweg of de rivier te volgen, of de stad te doorkruisen op basis van een ‘arbitrair’ raster. Op andere momenten is het interessant om de stad te benaderen vanuit een vooraf bepaald archetypisch element van de publieke ruimte: Parijs bijvoorbeeld, werd onderzocht door systematisch alle doodlopende straten te scannen op druggebruik, afval, seks,... Soms wordt de stad als onderzoeksterrein verlaten. In België werden alle parkings langs de autosnelweg in kaart gebracht. Dit was een onderzoek naar de ruimtelijke parameters die bepalen waarom een parking zich al dan niet ontwikkelde tot homo-ontmoetingsplaats. Op dit moment werkt hij, samen met andere onderzoekers van de Jan van Eyck Academie, aan een inventarisatie van de Euregio Maas-Rijn. Onlangs kamde hij – in het kader van dedonderdagen – de onmiddellijke omgeving van deSingel uit... Op deze manier krijgt hij niet alleen vrij snel een betrouwbaar beeld van een stad of een gebied, dit soort onderzoek verschaft hem steeds meer inzicht in ruimte en in de parameters van publieke ruimte, en dat krijgt dan weer een neerslag in zijn architectuur.

<De nis als rugdekking>

Voor de scholen die hij (ver)bouwde, liet hij zich inspireren door de behoefte aan en de logica van transgressie: ‘En hij hoeft geen moeite te doen om te weten dat een school na sluitingstijd, ’s avonds, tijdens het weekeinde of tijdens vakanties een versteende massa kan zijn, die niet langer als controlemachine werkt, maar integendeel als een stomme, blinde, dove massa waartegen, waaronder of waarin je beschutting kan zoeken, voor een ogenblik.’ De eigenlijke reden om deze